

KUMNO BAN LONG KHRISTAN? *Dajiedlangki Lyngdoh*

Ka jingmen bad ka jingsuk to kan long ha phi baroh na U Blei bad na U Khun ba la kha marwei jong U, U Jisu Khrist. Ka la long ka jingkyrmen jong nga ba kane ka kot lyngkdop kan long ka jingkyrkhu ia baroh kiba pule, khamtam ia kito kibym pat long Khristan. Hooïd, khlem pep, ka long ruh ka jingpynkynmaw ia baroh kiba kam ba ki long ki Khristan, khnang ba kin iit ialade la ki long ne em ha ka jingngeit, la U Jisu Khrist u im ne em ha ki (2 Korinth 13:5).

Ban im ha ri Khasi, bun ki briew ki la pyrkhata ialade kum kiba poh tam lada ym shym la khot ia ki ki Khristan. Ban ialap ha ki shaphang kumno ban long Khristan i kumba kam i donkam hynrei haba bishar ia ki dak jong ka por hangne ha ri Khasi, ngi shem ba kam pat ju la don ka por kumba ka long mynta ha kaba ia kane ka subjek dei ban ialap biang wat ha kito kiba la khot Khristan ialade. Ah ba ki

para Khristan jong nga kin da pynlut por ban iit ialade!

Kiei ki Khristan? Bun ki briew ki la tharai ialade ba ki long ki Khristan tang namar ba ki la hiar pateng na ka longiing longsem Khristan, lane ba ki don ha ka kynhun Khristan, lane ba ki la poi shongkha bad ki riewngeit Khristan. Don ruh kiba niew ialade kum ki Khristan namar ba ki la leh ia ki jingdawa baroh jong ka niam ka rukom. Ki pyrkhata ba lada ki la leit jingiaseng ha ka iingmane Khristan, lada ki la kren ki la dwai kum u Khristan, lada ki la pule bad ialap ia ka Baibl kum u Khristan, lane lada ki la bam ki la dih bad ki la riam ki la beit kum u Khristan kamut ki la long ki Khristan.

Hato kane baroh ka long ka jingbatai kaba beit shaphang u Khristan? Nga ngeit kane ka dei ka jingsngewthuh bakla. Ka Baibl ka iathuh ha ngi ba u Khristan u dei uta uba “*la kha, ym na ka snam, lymne na ka mon ka doh, lymne na ka mon u briew, hynrei na U Blei.*” (Ioannis 1:13). Tang namar ba ngi don ha ka lyngkha U Blei kam mut ba ngi long lut ki kew jong U, ka Baibl ka iathuh ba ki don ruh ki ñuit ia kiba yn sa lum bad thang noh ha ka aiom ot. Shuh shuh, ka Baibl kam shym la hikai ha ngi ba ngi dei ban wad kurim na ka kynhun Khristan khnang ba ngin long Khristan, lymne

Content

<i>Kumno Ban Long Khristan?</i>	1
<i>Ka Jingsyriem İa Ka Gethsemane</i>	9

kam shym hikai hi ruh ba ngi lah ban long ki Khristan da ki kam babha jong ngi lane da kaba pyrthuh ia ka rukom im jong u Khristan (Ephesos 2:8,9). Ban shu pynshai khyndiat, kam don kano kano ka jingsniew ban leh ia ki kam babha lane ban pyndep ia ki jingdawa baroh jong ka hukum U Blei (Rom 7:12). Ki Kam babha bad ki jingleh hok ki long ka dur jong u Khristan hynrei kaei kaba pynlong ia u briew ban long Khristan *dei 'ka mynsiem thymmai'* bad *'ka dohnud thymmai'* kaba U Blei u la kular ban ai ei ha baroh kiba kwah (Esekiel 36:26).

Te kamut aiu ban long Khristan? Ban long Khristan kamut ban long *'ki khun jong U Blei'*. (Ioannis 1:12). Kamut ba *'U Khrist un shong da ka jingngeit ha ki dohnud jong phi'*, *'ba yn pynkhlain ia phi bad ka bor da U Mynsiem jong u ha u briew ba shapoh'*. (Ephesos 3:16,17). Ban long Khristan kamut ban long kiba khuid, kiba hok bad kiba janai ha khmat U Blei. (1 Petros 1:16; Rom 5:19; Mathaios 5:48). Ban long Khristan kamut ban ithuh ia U Blei bad ban sheptieng ia U. (Hosia 6:6; Eklesiastia 12:13). Ban long Khristan kamut ban long kum U Khrist ha ka jinglong, kamut ban don ia *'ka jingieit, ka jingkmen, ka jingsuk, ka jingshahslem, ka jinglehsbun, ka jingbha, ka jingiaineh, ka jingjemnud, ka bor halor lade', 'ka jingsngewhun, ka jingsngewrit, bad ka jingkohnguh'*. (Galatia 5:22,23). Ban long Khristan kamut ban len ia lade, ban kheinduh ia la ka jong ka jingim bad ban bud ia U Jisu Khrist. (Loukas 9:23; Loukas 14:33; Ioannis 12:26). Ki Khristan ki don ia ka jingim bymjukut, bad kim long shuh ha ka jingpynrem hynrei ki la *'lait shiliang na ka jingiap sha ka jingim'*. (Ioannis 5:24). Ka kabu kaba ki Khristan ki don ka long kham

palat ban ia kaba ngi lah ban mutdur, la thoh ba *"kiei kiei ruh ba ka khmat kam shym la iohi, bad ka shkor kam shym la iohsngew, bad kim shym la mih ruh ha ka dohnud u briew, ki long kita kiei kiei ia kiba U Blei u la buh lypa ia kita kiba ieit ia u"*. (1 Korinth 2:9). Ki bun bha kiei kiei kiba ngi lah ban kren shaphang u Khristan, hynrei nga ngeit ba katne ruh ka la biang ban pyni ha phi ia ka dor jong ka jinglong Khristan.

Hato phi donkam ban kylla Khristan? Lehse phi lah ban long ki nongtuh, ki nongdih druk, ki nongbuaid, ki nongkrenbein, ki nongleh-awria, ki nongbam-sap, ki nongpyniap briew, lane lehse phi lah ban long kiba domriang, kiba khlem jingieit, kiba dukhi, kiba bishni, kiba sarong, kiba kwah thala bad kiba khwan myntoi. Lehse phi lah ban long ki briew kiba la shah kyntait ha ka imlang sahlang. Lehse phi lah ban long ki briew kiba bha tam eh ha ka imlang sahlang bad baroh kaba phi leh ka long ba phi shu thok teng teng lane leh bieit teng teng, lane phi dih sikret bad dih kyiad teng teng, lane phi domriang bad khluid khlieh teng teng. Ko ki para bad ki hynmen jong nga, kam pher la phi la long ki nongpop kiba khraw ne kiba rit, hynrei ka jingshisha ka dang sah hi ba phi long kibym riewblei, kiba *'im khlem U Blei'* ha ka jingim. (Judah 1:15; Ephesos 2:12). Phi long kiba la iakhlad na U Blei bad ki *'mraw jong ka pop'*. (Isaiah 59:2; Ioannis 8:34). Phim don ia ka jingim bymjukut lymne ia ka jinglailuid, bad kaba iaisah ha phi ka dei tang ka jingiap. (1 Ioannis 5:12; 2 Korinth 3:17; 1 Ioannis 3:14; Ioannis 3:36). Namarkata phi donkam ban iasuk bad U Blei bad ban pyllait ia lade na u kynjri jong ka pop. U Khrist u thrang shisha shisha ban pynim ia phi. Kam pher la phi long uei uei ruh, phin ym lah ban pynim ia lade, phi donkam ia U

Khrist. Mynta ka sngi U Blei u khot ia phi ban long ki khun jong U bad U ap ban iohsngew ia ka jubab na phi.

Ka nongrim jong ka jingngeit:

Te kumno phi lah ban long Khristan? Kiei kita ki kyndon lane ki mawjam kiba phi donkam ban shim? Hynrei ha shuwa ban pule ia kine ki mawjam ka jingkylli ka long – Nangno pat phin tip ia ki mawjam kiba thikna? U Paul ha ka shithi jong u sha u Timothi u la thoh kumne – *“Ka jingthoh baroh ka long kaba la pyrsad mynsiem da U Blei, bad kaba myntoi ia ka jinghikai, ia ka jingsneng, ia ka jingpynbeit, ia ka jingpynmlen kaba ha ka hok: khnang ba u briew jong U Blei un ioh long janai, haba la pyndap biang ia u sha ka jingleh babha baroh.”* (2 Timothi 3:16-17). Khlem jingartatien, ia ki mawjam sha U Khrist lah ban tip tang na ka Baibl. Ngi dei ban ngeit ia ka Baibl kum ka ktien kaba kren barabor ia ka jingshisha (Ioannis 17:17) – Ka jingngeit bad ka jinghikai baroh shaphang U Blei bad U Jisu Khrist kaba ki Khristan ki bat la shem tang ha ka Baibl. Ka long ka nongrim ha kaba ki Khristan ki batai ia ka jingngeit jong ki. *“Namar ka Ktien U Blei ka long kaba im, bad kaba don bor, bad kaba kham nep ban ia kano kano ka waitlam arliang syrty, bad kaba pei haduh kaba pynkhlad ia ka jingim bad ia ka mynsiem, ia ki mat bad ia ka khlein shyieng ruh, bad kaba bishar ia ki jingmut bad ia ki jingthmu ka dohnud.”* (Hebru 4:12). Ba uwei un ngeit ha U Khrist u donkam *ban ‘iohsngew ia ka ktien jong U Blei’*. (Rom 10:17). Namarkata to sngap ia ka Baibl, pule ia ka Baibl, ngeit ia ka Baibl, bad kohnguh ia ka Baibl, bad ynda haba phi la leh ia kane, phin sa don ka jingiadei kaba jan bad U Matpdeng jong ka Baibl – U Jisu Khrist U Khun jong U Blei.

Ban kren kyllum shaphang kumno ban long Khristan ngi wanrah ha khmat jong phi ia ki mawjam kiba kongsan kiba u briew u donkam ban shim ban aiti ia la ka jingim sha U Khrist:

U MAWJAM UBA NYNGKONG:

U mawjam banyngkong eh ka long ban pdiang ba phi dei u nongpop bad uba la jot la rem khlem U Khrist. Wat sngewphylla ba phi long u nongpop bad ba ka jingim jong phi kam long kaba sngewbha ha khmat jong U Blei, namar baroh ngi long. Baroh ngi la pynsngewsih ia U Blei, baroh ngi la leh pop, bad ngi la ryngkang ia ka hukum bakhuid jong U. Ka Baibl ka ong, *“Ym don uba hok, em, ym don uwei ruh: ym don uba shemphang, ym don kein uba wad ia U Blei: baroh ki la iasakma noh, ki la iakylla bym myntoi lang noh: ym don uba leh babha, ym don wat uwei ruh.”* (Rom 3:10-12).

Ka Baibl ka iathuh ha ngi ba ia kane ka jinglong basniew la wanrah da uwei u briew. La thoh, *“Naba kumta kein, kat kumba da uwei u briew ka pop ka la bsut sha ka pyrthei, bad da kata ka pop ka jingiap; bad kumta kata ka jingiap ka la wan hap ha ki bynriew baroh phar, namar ba baroh ki la leh pop.”* (Rom 5:12). U Adam u la pyniakhlad ia lade na U Blei da ka jingbymngeit bad jingbymkohnguh jong u, bad kaei kaba u la rai bad leh ka la ktah ia ngi ki khun jong u namar u long u nongmihkhmat bad u kpa jong ka jait bynriew baroh, bad ia kane ka jingim ba la iakhlad na U Blei u Adam u la pynhiar pateng sha ki khun baroh lyngba ka ain-tyndrai jong ka jinghiar pateng, bad kane ka jingim kadei ka jingim kaba khlem U Mynsiem U Blei ha ka dohnud. Khlem jingartatien, ka don ka jingduna ha ka jingkha

banyngkong jong ngi, la thoh ba *"Ia kaba la kha na ka jong ka doh ka long ka doh."* (Ioannis 3:6). Ngin ym lah ban long da kumwei pat hynrei tang kiba 'kynja doh' kiba don ia kane ka *"jingiaimut brai ka jong kata ka doh"* lane *"ka pop kaba shong sah"* hapoh ban synshar halor jong ngi. (Rom 7:14,17, 8:7) Dei na kane ka jinglong ba ia ngi la niew kum ki nongpop bad kibym bit dor ha ka hima U Blei.

Bad ym tang kumta hynrei ha kawei ka sngi ma phi bad ma nga ngi hap ban ieng shimet shimet ha khmat ka khet bakhrav jong U Blei ban shah bishar. Ha kata ka sngi yn sa don tang arliang, kawei kaba shah pynksan sha ka jingim bymjukut, kawei pat sha kaba shah pynrem sha ka jingiap bymjukut. Sha kano liang phi jied ban don? Ia kawei ka liang U Khrist un ong, *"To wan phi ia kiba la kyrkhu jong U Kpa jong nga, to ioh ia ka hima, ia kaba la pynkhreh kein ia phi na myndanglong ka pyrthei."* hynrei ia kawei pat ka liang Un ong, *"To khie leit noh na nga, phi ia kiba la tim, sha ka ding ka bymjukut, ia kaba la buh lypa ia u Soitan bad ia ki angel jong u!"* (Mathaios 25:34, 41).

Te ka jingkylli ka long- Hato phi la ithuh ia U Jisu Khrist? Khlem ka jingiadei bad U phin long kiba khlem jingkyrmen bad kiba lanot. Ah, wat mut ba ka jingiap kan pynlaitluid bad ai jingsuk ia phi lada phi kyntait ia ka jingpynim kaba U Blei u tyrwa ha phi mynta, kynmaw ba yn sa pynim biang ia phi ha kata *'ka jingmihpat ka jingpynrem'* bad phin ym lah ban lait da lei lei na ka jingbishar kaba ap ia phi. (Ioannis 5:29). Namarkata, to khmih sha *'U Khun langbrot jong U Blei'* bad to long kiba la pynim. (Ioannis 1:29)

U MAWJAM UBA AR:

U mawjam ba bud ka long ban tip ba U Blei u ieit ia phi da *'ka jingieit bymjukut'* bad u thrang ban pynim ia phi kat haduh ba *"u la aiti noh ia la U Khun ba la kha marwei, ba uei uei ruh uba ngeit ha U, un ym jot shuh, hynrei un ioh ka jingim bymjukut."* (Jeremaiah 31:3; Ioannis 3:16). To tip ba U Blei u kwah ia phi ban ithuh ia U, bad ban don ka jingiadei bad U. U long U Kpa uba shisha jong phi bad u kwah ban theh lut ha phi ia ka jingieit jong U bad ban ai ha phi ia kaba bha tam.

Naduh ka kpoh ka kmie jong phi haduh mynta kam pat shym la don kawei ruh ka sngi ne ka kynta ha kaba Un klet bad iehnoh ia phi. Dei ma U kein uba la thaw ia phi bad uba kyrshan ia ka jingim jong phi. Dei ma U kein uba la ju ri bad pyndap pynbiang ia phi. Dei ma U kein uba ju sneng bad pynbeit ia ka jingbakla jong phi lyngba ki kmie ki kpa jong phi, ki paralok jong phi bad lyngba ki briew kiba U sngewbha. Hynrei kaba kham phylla ban ia kita baroh lang, dei ba U Blei u ieit ia u nongpop kum ma phi bad ma nga. U la ieit ia ngi kibym dei shuh ban ieit, u la wad ia ngi kiba la dei ban shu iehnoh kumto ha ka pop, u la kdup ia ngi kibym dei hok shuh ban dang kdup, U la long ka jingkyrmen ia ngi kibym dei shuh ban dang ioh ia ka jingkyrmen bad U la pynim ia ngi kiba la iap ha ka pop. Ah katno ka long ka kabu kaba khraw ba u nongpop u lah ban don ia ka jingim bymjukut bad ban don biang ia ka jingiadei kaba jan bad U Kpa uba ha bneng ha uba to long ka hima, bad ka bor, bad ka burom ruh, ha la ka rta! (Mathaios 6:13)

To tip ba dei U Blei jong ki Khristan uba la khot ia phi na ka jinglong-poh ba la

wallam da ka pop sha ka jinglong-khun kaba donburom. Dei ma U kein uba la trei ha ka dohnud jong phi na ka por sha ka por ban khring bad ialam ia phi sha ka lynti jong ka jingim bad ka jingsuk. U la pynsah ia ka jingim jong phi watla phim long kiba bitdor ban im, khnang ba phin poi sha ka jingtip ia ka jingshisha bad ban jied ia U Jisu Khrist bad kumta ban ioh mat ia ka jingkmn jong ka jingim bymjukut. (2 Petros 3:9, 1 Timothi 2:3-5). U la ai ha phi ia ka Baibl bakordor. Bad ha ka lad bad ka ia kaba biang U la pyntip ha phi ia ka khubor babha jong ka jingpynim.

U MAWJAM UBA LAI:

U mawjam balai pat ka kynthup ia ka jingkylla-kaba-mut. Ka Baibl ka ong, “*To kylla-kaba-mut, to wan phai khmat ruh, ban ioh pyndam noh ia ki pop jong phi.*” (Ki Kam 3:19). Ban kylla-kaba-mut kamut ban sngewsih namar ka pop bad ban phai noh na ka. Ka jingkylla-kaba-mut ka dei ban long sha U Blei namar dei ia U hi ngi la leh pop bad ngi la leh ia kata kaba sniew ha khmat jong U. (Ki Kam 20:21; Salm 51:4). Baroh ngi long hapoh ka jingsynshar U Blei bad lada ngi ryngkang ia ka hukum jong U ngi la leh pop ia U. Hato phi la ju shong ban pyrkhath shaphang ki pop kiba phi la pynsngewsih ia U Blei? Lada phim pat leh ia kane, ka por ka la dei ba phin shong ban pyrkhath.

Kylli ia lade, Hato ka jingim jong nga ka pynsngewbha ia U Blei? Pyrkhath ia la ka jong ka jingim bad to khmih artad sha ka jingieit bah U Blei kaba u la pynpaw ha ka jingim U Khrist khamtam ha u lum Kalbari, ha kaba ia U Khun baieit jong U la shah sdien ha ka diengphna na ka bynta ki pop jong phi. Kylli ia lade, Hato ka pop jong nga kam long kaba shyrkhei

ba ka la dawa ia ka snam jong U Khun U Blei ban pyniasuk ia nga bad U Blei? Ka jingiap bad ka jingshah shitom jong U Khrist ha ka diengphna kam shym la pynlong ia U Blei ban ieit ia ngi hynrei U Blei u la aiti noh ia la U jong U Khun namar ba u la ieit ia ngi. Lada U Blei Um shym la ieit ia phi hato phi tharai un jin da la kheinduh ban phah ia U Jisu sha kane ka pyrthei. Phi lah ban sngew ba Um ieit ia phi hynrei ka jingshisha ka long ba U ieit ia phi bad U kwah ban pynim ia phi. Hato phim sngewsih mo ba phi la pynmong ia Uta uba la ieit ia phi da ka jingieit bymjukut?

Ngi lah ban sngewsih ba ngi la kum leh bakla hynrei kynmaw ba ka dei tang *‘ka jingsngewsih bariewblei’* kaba lam sha ka jingkylla-kaba-mut kaba shisha. (2 Korinth 7:10). Khlem ka jingthrang ban kylla, ka jingsngewsih ia ka pop ka long tang ka jingda rapjot bad kaba suda. U Trai um sngewtynnad ban iohsngew haduh katno phi sngewsih. Hynrei U Trai u sngewtynnad ban iohsngew ia kane: ba phin leh aiu ia kata ka jingsngewsih. Ka dei kane kaba U Trai u kwah ban tip bad iohsngew na phi. Ka dei kane kaba U Trai u ap na phi. Hoooid! Ngi dei ban sngewsih haba ngi pynmong ia kiwei, khamtam lada ngi pynmong ia U Trai Uba U Blei jong ngi. Hynrei tang ka jingsngewsih kam pat biang - Ngi donkam ban poi sha u pud ha kaba ngi dei ban sangeh noh ban pynmong ia U Blei bad ia kiwei de. Kyrpad ia U Blei mynta ba Un iarap ia phi ban iehnoh ia ki pop junom. Jied mynta ban nym leh shuh ia ki bad Un ai ha phi ia ka bor kaba phi donkam. Wat sngew babe haba phi shim ia une u mawjam. Ka jingim kaba U Blei u kular ban ai ha phi ka long kaba suk bad kaba kmn palat ban ia kaba phi lah ban mutdur.

U MAWJAM UBA SAW:

Nangta, u mawjam basaw uba phi donkam ban shim ka long ban wan sha U Khrist kumba phi long, kiba pop bad kiba khlem jingiarap. Bun ki pyrkhata ba ki dei ban pynkham bha shwa ia lade ha shuwa ba kin wan sha U Jisu Khrist. Dei ha kane ka bynta ba bun ki bakla, bad namarkata ki duh ia ka jingiarap kaba U Khrist U kwah ban ai ia ki. Ki pyrkhata ba kim lah ban wan sha U Khrist lynda ki kylla-kaba-mut shwa. Kumne ki pynlong ia ka jingkylla-kaba-mut kum ka diengpyngkiang hapdeng ia lade bad U Khrist.

Ka jingkylli ka long: Hato ma phi ruh phi khmih lynti ban iehnoh ia ki pop bad ban long khambha da la ki jingpyrshang lade jong phi? *"U nong Ethiopia u lah ban pynkylla ia la ka snep, lane u labasa ia la kaba thoh dak? Lada kumta phi ruh phi lah ban leh bha haba phi la mlien ha kaba leh sniew."* (Jeremaiah 13:23). Lada phi pyrshang ban leh bha da la ka jong ka bor, kumta te phin shu kut tang ha ka jingrem bad ka jingduh jingkyrmen. Phin nym lah ban leh ei-ei ruh em da lade hi. Ka don tang kawei ka jingkyrmen na ka bynta jong phi – kata ka long – ban wan sha U Khrist kumba phi long bad ban pdiang ia U ha ka dohnud.

Kam pher la phi long ki nongpop kiba tngit haduh katno katno ruh, U Jisu u ieit ia phi bad U khot sngewbha ia phi, u ong, *"To wan ha nga, phi baroh kiba thait bad ba khia ka jingkit, te ngan pynjem ia phi."* (Mathaios 11:28). *"Uta te uba wan ha nga, da lei lei ngan ym kyntait noh shabar."* (Ioannis 6:37). Ka dei tang ha U Khrist ba ngi lah ban shem ia ka bor ban kylla-kaba-mut. (Ki Kam 5:31). Shuh shuh u ong, *"Ngam shym la*

wan ban khot ia kiba hok, hynrei ia kiba pop sha ka jingkylla kaba mut." (Loukas 5:32). U Paul ruh u iathuh ha ngi, *"ba U Khrist Jisu u la wan sha ka pyrthei ia kaban pynim ia kiba pop; na kiba nga long uba kongsan."* (1 Timothi 1:15)

U MAWJAM UBA SAN:

Uwei pat u mawjam bakongsan ka long ban pdiang ia U Jisu Khrist ha ka dohnud. Ka Baibl ka ong, *"Hynrei kat kiba la pdiang ia u (U Jisu Khrist), ha kito u la ai bor ban long ki khun U Blei, kata ha kita kiba ngeit ha ka kyrteing jong u."* (Ioannis 1:12). Ban pdiang ia U Khrist ka mut ban ngeit ha ka kyrteing jong U lane ha *'ka bor jong U'*. La thoh ba, *"ym don ka jingpynim hano hano ha uwei pat: naba ym don kawei pat ka kyrteing hapoh ka bneng, ia kaba la ai hapdeng ki briew, da kaba ka dei ba yn pynim ia ngi."* (Ki Kam 4:7-12)

Ban pdiang ia U Khrist kamut ban pdiang ba U long U Khun bashisha jong U Blei bad uba don ia ka jinglong Blei. (2 Ioannis 3; Kolossai 2:9). Bad haba phi wan sha U phi dei ruh ban pdiang ia U kum U Nongpynim, U Nongsiewspah, U Nongpyntngen, U Nongiasaid, bad U Nongsharai bakynja-blei jong phi. Phi dei ban pdiang ba U long 'U Adam bakhadduh' lane U Kpa bad U Nongmihkhmat bathymmai jong phi, bad ba U long ka jingim bad ka hok jong phi. (1 Korinth 15:45). Bad ym tang kumta, hynrei phi dei ban pdiang ia U ha ka dohnud ba Un im ha phi bad ba Un trei hapoh jong phi ia kaban mon ruh bad ia kaban leh ruh, namar ka jingsngewbha jong U Blei. (Philipi 2:13). Hynrei phi kylli, kumno pat ngan pdiang ia U Jisu? Ka dei da ka jingngeit. Ka Baibl ka ong ba, *"U Khrist un shong da ka jingngeit ha ki dohnud jong phi."* (Ephesos 3:17).

Kumba da ka kti phi pdiang ia ka jingai jong ki kmie ki kpa kumta ruh da ka jingngait phi dei ban pdiang ia ka jingaiei jong U Blei. (Markos 11:24)

Lada phim treh ban aiti lut ia lade ha U Khrist, ka jingim jong phi la ka bha katno katno ruh ha khmat ki briew kan ym pat biang ha khmat U Blei. To phin pynrit ia lade namarkata ha khmat U Blei, kyrpad ia U ba un map noh ia ki pop jong phi bad ban pynlong ka dohnud thymmai hapoh jong phi, te kumta un phah ha phi ia U Mynsiem U Khun jong U. (1 Petros 5:6; Salm 51:2,10; Galatia 4:6). Aiti lut ia lade ha U naduh ka dohnud, ka jingmut jingpyrkhat bad ka met jong phi baroh bad to shaniah ha U ba u lah ban sumar ia kata kaba phi la aiti ha U. Phai noh na “ki bleithaw” jong phi bad to phin im noh tang na ka bynta kawei ka jingthmu kata ka long ban shakri ia U Blei baim. (1 Thessaloni 1:9). To iathuh ha U ba phi mon ban pdiang ia U Jisu Khrist bad ban long u nongbud jong U. Shisien ba phi shim ia une u mawjam phin ym long shuh ‘ha U Adam’ hynrei ‘ha U Khrist’. Ha U Khrist phin long ki jingthaw bathymmai lane kiba la kha arsien na U Mynsiem, (Titus 3:5) naba “kiei kiei ruh kiba rim ki la duh noh, ha khmih kiei kiei baroh ki la jia long kiba thymmai.” (2 Korinth 5:17). Ha U Khrist kan ym don shuh ka jingpynrem hynrei phin shem ia ‘ka hok, bad ka jingpynkhuid bad ka jingsiewspah’ bad ia ka jingim bymjukut. (1 Korinth 1:30). Ha U Khrist kein phin long kiba la kyrkhu.

U MAWJAM UBA HYNRIEW:

Bad u mawjam bakhadduh bad badonkam kumjuh hi ka long ban iaineh ha U Khrist. U Jisu u ong, “Ma nga long u diengsohwain, ma phi ki tnat. Uta uba iaineh ha nga, bad ma nga ha u, uta u

seisoh shibun: naba khlem ma nga phim lah leh ei ei ruh em.” (Ioannis 15:5). Kumba ka tnat ka iai kjit ia ka um na u diengsohwain khnang ba kan im, kumta ruh, ban iaineh ha U Khrist kamut ban iai pdiang ia U Mynsiem jong U khlem pud, kamut ban snoh bad ban iaisah ha U lyngba ka jingaiti lut bad jinglen lade kaba man ka sngi da ka mon sngewbha hi. Khlem ka jingiaisah ha U phin ym lah ban im bad ban san kum U Khristan uba shisha.

Ban jied ban long Khristan kam dei ka jingjied bad ka jingrai tang na ka bynta ka shi sngi hynrei na ka bynta ka bymjukut. Lada phi mon ban pdiang ia U Khrist phi dei ruh ban pdiang ia U ha baroh shilynter ka jingim jong phi. Phi dei ban mon ban aiti lut ha U bad ban bud ia U junom. Hato phi mon ban jied ia U sha ki bymjukut? U Khrist hi U mon ban iaineh ha phi sha ki bymjukut. U ong, “Ngan ym iehnoh noh ia me da lei lei, lymne ngan ym leh lyndet noh ia me da lei lei” (Hebru 13:5). “Ha khmih ruh nga nga long ryngkat bad phi ha la ka sngi, haduh kaba wai noh ka pyrthei.” (Mathaios 28:20). Ha kata ka sngi “Ngan wan pat, bad ngan shimti ia phi ha lade hi, ba ha kaba nga long ma nga, phi ruh phi lah ban long.” (Ioannis 14:3). Ah naei ngin shem U Nongpynim kum U Khrist! Ko ki baieit, to shim ia une u mawjam ruh, bad wat nym sangeh ban ngeit ia kane, “ba uta uba la sdang ha phi ia ka jingleh babha un pynjanai ia ka haduh ka sngi U Jisu Khrist.” (Philipi 1:6)

WAT PYNSTEM SHUH:

Ko ki para bad ki hynmen jong nga, “To jied phi HA KANE KA SNGI iano phin shakri” (Joshua 24:15), “MYNTA KA SNGI, lada phin iohsngew ia ka ktien

jong U, to wat pyneh ia ki dohnud jong phi", (Hebru 3:15), "Ha khmih, MYNTA kein kata ka sngi ka jingpynim" ong ka ktien jong U Blei. (2 Korinth 6:2). Phi iohi, U Jisu u kwah ban pynim ia phi mynta mynta hi bad u ap satang ia phi. Namarkata wat pynslem ban jied ia U. Balei ba phin shu iap da ka jingleh bymsalia? Ka don ka jingma kaba khraw haba ngi buhteng ban wan sha U Khrist. To ai kan long MYNTA te ym lashai. To wan sha U mynta, bad wat ap haduh ba phin da la kylla-kaba-mut lane haduh ba phin da long janai, shu wan kumba phi long. To wad bad to khmih ia ka jingpynim mynta ka sngi, ha kane ka kynta, wat ha kane ka khyllipmat hi! Shisha phin jin da la khmih ia ka mynta, lada phi ngeit ba ka long da ka jingngeit. Ka dei da kane ka dak ba phi lah ban tip thikna la phi wad ia ka da ka jingngeit lane da ki kam. Lada dei da ki kam, phin

kwah ban leh ei ei shwa, hashuwa ba ia phi yn pynksan bad pynkyntang. Phi pyrkhath ba dei ban long shuwa kumne ne kumtai lane ba nga dei ban leh shwa kane ne katai. Te kumta phi wad ia ka da ki kam haduh kane ka sngi. Hynrei lada phi wad ia ka da ka jingngeit, phi lah ban khmih ia ka kumba phi long, wat mynta hi. Ka long kaba donkam ban tip, ba ha ka jingpynim ka don ka jingiadei kabym lah ban iakhlad hapdeng kine ki lai tylli – ban khmih da ka jingngeit; ban khmih kumba phi long; bad ban khmih mynta hi. Ban len ia kawei na ki, ka long ban len ia ki baroh, ban pdiang ia kawei, ka long ban pdiang ia ki baroh. Te kumta lada phi wad ia ka kumba phi long, to leit sha U Khrist mynta kum u nongpop baduk bym don ei ei ruh em. U Khrist u long Uba kloi; bad U long lut na ka bynta jong phi. U ap ia phi, bad U ieng ha ka jingkhang ka dohnud jong phi!

KA JINGSYRIEM İA KA GETHSEMANE

Reuben Warjri

U Coronavirus, uba thymmai eh na ki jingpang khlam ha ka histori jong u briew, u la pynsheptieng shikatdei ia babun ki dohnud kylleng ka pyrthei. Ym lah ban ñiew haduh katno million ngut ki briew ki ialeh katba lah ban pyrshang bad ban pyntrei kam ia ki lad ki lynti ban “iada” ia lade bad ia ki baieit bathoiñ jong ki na kane ka jingpang. Katba ki doktor bad ki stad saian ki dang ia pyrshang katba lah ban shem ia u dawai ban ialeh pyrshah ia kane ka nemsniew kaba ym tang ba ka la bam ia bun ki mynsiem briew hynrei ka la pynpulom lut khait ia ka ioh ka kot bad ka kahii ka pateng jong ka pyrthei hi baroh kawei, ki sorkar bapher bapher jong ka pyrthei baroh kawei ki iakhun ban tehlakam ia ka jingpur jong kawei pat ka jingpang kaba pur kham stet ban ia une u khñiang jingpang hi – ka jingsheptieng. Hynrei hapdeng jong kine ki jingkulmar bad ka jinglong jingman bapynshaïong kaba la bat ia ki jaitbynriew ka pyrthei, kiba bun, kiba kynthup lang ruh ia ki Khristan, kylleng ka pyrthei kim sngewthuh ba ka jubab ia kane ka jingeh ka la don lypa hangne. Ngam kren shaphang kita ki jingkam jong ki briew kiba ong ba ki la shem ia u dawai na ka bynta kane ka jingpang jingshit (lehse kin ym poi hir ruh ha ka pud ha kaba kin lah ruh ban ioh ia ka jubab ba skhem halor kane ka jingeh).

Hynrei, nga kren shaphang ka jubab bapura jong ki jingeh baroh, kiba kynja met lem bad kiba kynja mynsiem, U Nongpynkhiah bakhraw, U Jisu Khrist keiñ.

Ka daw ba nga kwah ban lam ia ka jingpynleh jingmut jong ngi sha une u briew ka long namar ba U la pynshisha, khlem kano kano ka jingartatien, ba ym don kano kano ka jingpang baiabit kaba lah ban jop ia U. Ka Baibl ka ong ha ngi ba kumno ba ki briew, khylung, khyannah, samla bad rangbah, ki im hapoh ka syrngiew jong kawei ka jingpang. Ym don ba kwah da lei lei ruh ban shah bat da ka bad lada don kiba ioh ia ka ruh, ki bahaiing bahasem, ki lok ki jor bad ki nongshun ruh kumjuh kim lah ban leh ei ei ban iarap ia uba kum uta. Lehse phi dang pyrkhath ba nga kren shaphang ka jingpang ñiang lyngkut (leprosy). Lada kane ka long kaei kaei kaba wan ha ka jingmut jingpyrkhat jong phi, phi la bakla naba ka jingpang kaba nga kren hangne kam dei kaba kynja met hynrei kaba kynja mynsiem; kadei shaphang ka JINGSHEPTIENG bad ka JINGPISA MYNSIEM. Ngam ong ba kam shym la don ka por ha kaba U Jisu U khlem shym la shah ban da ka jingsheptieng ne ka jinglynga bad jingpisa mynsiem. Ngan jin da la long u babiet ban pyrkhath kumne namar baroh shi jingim jong U, U la dap da ka jingkhuslai na kabynta ki baieit bathoiñ ki jong U. U la pisa mynsiem na ka bynta ki synran ki jong U namar ka jingsuki jong ki ban kem bad sngewthuh ia kaei kaba u la hikai. Ki ia ba jur eh ka jingtynjuh ha ka jingim jong U ki long ha ki khyndiat kynta shuwa ka jingshah kem jong u bad ha ka por ba u dang sdien halor u diengphna, khlem ka

jingdonryngkat lem jong U Blei. Dei ha kito ki kynta ka jingim jong U ba ngi iöhi haduh katno ba U la shah ban jur da ka jingsheptieng bad ka jingpisa mynsiem. Ki ktien ki thylliej bad ki rukom iaid rukom ieng jong U ki pynpaw shynna ia ka jinglong bashisha jong ka jingmut jingpyrkhat ha kaba U U la don.

“Te haba U la shim lem bad U ia U Petros bad ia ki arngut ki khun U Sebedi, u la sdang ban sngewsih bad ban sngewkordit eh. Haba kumta U la ong ha ki, Ka mynsiem jong Nga ka sngewpisa eh, kat ban sa iap; iaishong hangne, to ia ap ruh lem bad Nga. Haba U la leit sha shuwa khyndiat, U la dem da pyllup, bad U la duwai, u da ong, Ko Kpa jong Nga, lad don lad, to ai ba kane ka khuri kan ioh lait noh na Nga. Pynban, ym kumba Nga mon ma Nga hynrei tang kumba Me mon.” (Mathaios 26:37-39)

Ym don mano mano ba lah ban pyniasoh ia kum kane ka jingleh bad uno uno ubym khlem shym la shah ban da ka jingsheptieng. Watla ka long kumne ruh, U Jisu U khlem shym la shah jop da kine kiei kiei. Kaei ka jingmaian jong ka daw jong ka jingjop jong U? Kaei ka jingiapher hapdeng jong U Khrist bad u khun bynriew hi baroh kawei? Lehse ki don kiba lah ban ong ba kum u briew ruh, u don ia ka jinglong Blei bad dei kane kaba la iarap ia U ha ka jingiakhun jong U pyrshah ki jingeh kiba U la hap ban iakynduh. Hynrei lada ka long kaba shisha ba ka jinglong Blei ka jong U ka pynlah ia U ban iaid lyngba kano kano ka eriong ka jingim, yn donkam leh aüu ba Un ap ia U Kpa ban phah ia ka jingaisngewbha jong U Mynsiem ha ka jingpynbaptis ia U kaba la pynlah ruh ia U ban pyllait ia kito kiba don ha ka jingshitom bad ka jingpang? Ka jingbakla

ba kiba bun ki Khristan ki leh ka long ba ki bakla haba ki pynshong nongrim ia ki daw jong ki kambah kiba U la leh bad ki jingiakhun kiba ki U la jop. Kham bun ki ngeit ba U Khrist U don ha U ia ka bor ba lah ban leh lut ia kiei kiei jong ka jinglong Blei. Hynrei, U Khrist U khlem shym la don ia ki bor ka jinglong Blei kiba kyntup ia ka ka bor baroh, jingtip lut bad ka jinglah ban don ha man la ki jaka ha ka juh ka por. U long u briew uba don ia ka jinglong Blei khlem ki bor Blei. Namar kata, ka jingmaian jong ka jingjop jong U kam shym la shong halor ka jinglong Blei jong U hynrei ha ka jingngeit jong U ha U Blei.

Ka jingngeit U Khrist ka paw ha ka jingaiti tylli tyllong hapoh ka mon U Blei. Kawei ka nuksa jong kane lah ban shem ha ka jingmlien jong U ban pynlut bun kynta ha ka jingiakren bad U Blei ha ka jingduwai bad ka jingkyrpad. Ha ka jingshisha, U ju leh lut ka tba lah ka bor jong U ban iit ia ka khmat U Blei. Kane ka dkhot harum ka kren ia kata ka jingshisha.

“Ha kaba lashai mynstep, dang slem eh ban mih ka sngi, haba U la khie U la mih noh, bad U la leit noh sha ka jaka kynjah, bad hangta U la duwai.” (Markos 1:35)

Namar ba U sngewthuh haduh katno ka jingduwai ka long kaba donkam ha ka jingiaid jong U lem bad U Blei bad kum kawei na ki atiar ban pynkhlain ia ka jingngeit ka jong U, U Khrist Um ju tud ban leh ia kane. Ka long kaba kongsan ruh ban iöhi ba, katta ba U shah ban da ki jingtynjuh bad ki jingeh, katta U dang iai pynlut por ha ka jingduwai. Kane ka long kaba shisha ha ka jingjia kaba la urlong ha ka kper Gethsemane.

“Te ba U don ha ka jingpisa mynsiem kaba jur, U la duwai kham shitrhem shibun eh: te ka syep jong U ka la long kum ki jingjaw ka snam kaba lang, ki da hap ha ka khyndew.” (Lukas 22:44)

Ka jingim U Khrist, kumba ngi lah ban iohi ha katei ka dkhot haneng, ka long ka sabut kaba shai bha ba pynpaw ba U shaniah tylli tyllong ha Uta Uba la phah ia U ban kyrshan ia U bad ruh ban pyntngen ia U ha ki por ki ia ka jingjrem bad ka jingpisa mynsiem. Katba U Blei U khlem shym la jubab da kaba ai kaei kaba U Khun U la kyrpad, kata ban ym shah ia U ban iaaid lyngba ka jingsaja kaban sa wan, pynban U la ai ia la U Khun kata kaba U donkam eh – ka jingtngen bad ka bor – ban pynkhreh ia U na ka bynta kata kaban sa wan. U Nongpynim ka pyrthei U la ieng na kata ka kynta ka jingduwai, u briew uba la khreh ban kynduh kaei kaei ruh kaba u nongshun ki mynsiem u la pynkhreh ban lynshop ha U. Ka jingkylla ha ka jingiohi ia ka jingeh kaban sa wan lah ban sakhi ha ka rukom kaba U la jubab ia ka jingleh U Petros ban daiñ ia ka shkor jong u shakri jong u rangbah lyngdoh.

“Ynda kumta U Simon Petros ba u don ka waitlam, u la sei ia ka bad u la pop ia u shakri u rangbah lyngdoh, bad u la mait noh ia ka shkor kammon jong u: te ka kyrteung uta u shakri ka la long U Malkhos. Ynda kumta U Jisu U la ong ha U Petros, To suh noh ia kato ka waitlam jong me ha ka jingsop: ia ka khuri kaba la ai U Kpa ha Nga, Ngan ym dih ia ka?” (Ioannis 18:10,11)

Ka jingkylla ba bak-ly-bak ha rukom iohi U Khrist ia kata ka jingtynjuh kaba U dei ban mad ka kren ratbah ia ka jingngeit ka jong U ha U Blei. Watla kata ruh, ki kynta basaja kiba U la pynlut ha ka kper

Gethsemane ki long tang “*ki jingsdang ki jingjynjar*” ia U Jisu. Ym slem hadien ba U la pynkut ia ka jingduwai jong U ba U la shem ia lade ba U la shah shet kylla ha uwei na ki khadar ngut, kita kiba U la kam ba ki long ki jong U ki la ieh noh marwei ia U (lait noh U Ioannis uba la ia bud ia U haduh ba ka jingsah narphna ha Kalbari ka la kut). Hadien kane U la shah aiti noh ha ki kti ki nongshun jong U kiba la pynthikna ba ia U la pynshitom da ka rukom ba isaitmet bha bad ba U dei ban hap iaaid lyngba ka jingiap kaba shyrkei bad kaba pynjah burom tam eh kaba u briew u lah ban shah ha kito ki por. U la mad ia ki jingkren beiñ bad jingkren khoh jong ki briew kiba U la wan ban siewspah. Ka jingbitar jong ka pyrthei ka kdew lut sha U. Lada kane ka jingsaja kam pat biang ba Un kit, ha ka ia ba saja tam eh ha ka jingim jong U, U la shah ieh noh da la U Blei bad U Kpa! U briew u lah tang ban shu mutdur ka long kumno shisha ia U Jisu ban iaaid lyngba kato ka jingtynjuh ba shrykhei kat kato. Hynrei, wat hapdeng jong kine kiei kiei baroh, U Khrist U don ka jingngeit ba khlaiñ ha U Blei bad ha ka jaka ban jied ban hap ha ki jingpynshoi U Ksuid khnang ban pynkut noh kham kloï ia ka jingiaikhun bad ban wan hiar noh na ka diengphna ne ban wad lad wad lynti ban ioh phet, U la jied ban iaïneh ha ka jingsaja bad U la aiti noh ia la ka jingim ha U Blei da kaba phla paidbah da ka sur kaba jam, “Ko Kpa, ha ki kti jong Me Nga aiti ia la ka mynsiem” (Lukas 23:46). Ka jingpynthikna ia kane ka jingjop jong U ka la wan ha ka sngi ka jingmihpat jong U.

Kaei kaba pyniapher ia U Khrist bak-ly-bak na u khun bynriew hi baroh kawei ka long ka jingiadei bajan haduh katta katta kaba U la don bad U Kpa. Kane ka jingiadei bajan ka long kaba kordor bad kaba jan haduh katta katta ba kam shym

la shong ha ka jinglong jingman kaba U Jisu U la shem ia lade. Ha ki ia babha bad basniew ruh, U Jisu Um ju pep ban iit ia ka khmat U Kpa jong U. Namar kane, U Jisu U long uba jop bad wat ka jingsheptieng, ka jingpisa mynsiem bad ka jingiap ruh kim lah ban jop ia U.

Kumno pat shaphang jong ngi mynta ki por? Hato ngim shem mo ia lade ba ngi don ha ka apot kaba iasyriem bad kaei kaba U Khrist U shem ia lade? Ka jingtohkit bniah ia ki kynta ba khadduh jong ka ministry U Khrist hangne ha pyrthei ka iasyriem bha bad kaei kaba u khun bynriew u hap ban iakhun ha kane ka por bad ka ia mynta. Peit ia kine ki jingong U Khrist shaphang ki sngi bakhadduh bad nujor ia kine bad kaei kaba ngi iohi sawdong jong ngi mynta.

“Bad phin sa iohsngew shaphang ki thma bad ki jingbna ia ki thma: to sumar, phi wat khuslai: naba ka dei ba kine kiei kiei baroh kin long; hynrei kaba kut kam pat la jia. Naba ka kynja bynriew kan ieng ialeh ia ka kynja bynriew, bad ka hima ruh ia ka hima; bad kin long ki nemsniew bad ki jingiaphthem ruh, bad ki jingkhynñiuh jumai ha shibun ki jaka. Hynrei kine baroh ki long tang ki jingsdang jong ki jingjynjar.” (Mathios 24:6-8)

Hato kam long mo kaba shisha ba na ka daw jong kane ka jingpang khlam, ka pyrthei ka i kumba kan iaid lyngba sa kawei ka nemsniew bad kata ka long ka jingiaphthngan bad ka jingduna ka bam ka dih kaba lah ban pynlong ia bun ki mynsiem ba kin iap na ka jingbym don bam? Hato ngim iohsngew shaphang ki jingkyndad hapdeng ki ri bakhain jong ka pyrthei ba ki nang iai thnam shuh shuh katba dang iaid ki por? Bad hapdeng kane ka jingpang khlam haton ngim sakhi

mo ia ki jingjia basniew jong ka mariang ba ki nang iai pynpaw ia lade ha ka pyrthei hi baroh kawei? Bad ruh, ngam lah khlem da ong ba nga iohi shai kdar bad kane ka jingsaja kaba mynta kan wallam ia ngi beit beit sha ka jingpyndep ia ka jingiathuhlypa shaphang ka dak u mrad khlaw kumba la thoh ha Jingpynpaw 13. Namar kane, nga don ki daw kiba biang bha ban ngeit ba ki kyntien ha ki dkhot kiba nga dang shu dep sot ki kdew khamtam eh ia kane ka ia jong ka histori jong ka pyrthei. Kaei kaba kham pynkyndit bynriew ka long ba, kiba bum, lada ym dei baroh ki jingjia kiba la jer kyrteng da U Khrist ka jia lang ha ka juh ka por. Hynrei, katkum kane ka dkhot, kine ki long tang *“ki jingsdang jong ki jingjynjar.”* Ha kiwei pat ki kyntien, kaba kham shyrkhei ban ia kane kan sa wan. Ka pyrthei ka dang pynkhreh ia kata kaban long ka thma kaba khadduh eh hapdeng U Soitan and ki briew jong u ha kawei ka liang bad U Khrist lem bad ki briew jong U ha kawei pat ka liang. Kiei kiei baroh kin iai long kiba jynjar ia baroh, khmatam eh ia ki briew U Blei. Ka sakhi ia kane lah ban shem ha ki kyntien kiba ngi shem ha ka dkhot kaba bud, ka dkhot 9.

“Ynda kumta kin ai noh ia phi ha ka shitom, bad kin iapyniap noh ia phi; bad phin long kiba la shun da ki kynja bynriew baroh na ka bynta ka kyrteng jong Nga.” (Mathaios 24:9)

Kane ka ia jong ka histori jong ka pyrthei kaba la jer kyrteng kum ka *“jingsdang jong ki jingjynjar”* yn bud pat da ka ia jong ka *“jingkordit bah”* kaba thew ia ka jingpynshitom ia ka balang U Blei. Shaphang kane ka ia, U Jisu sa shisien pat U la shim ia ka lad ban maham ia ngi shaphang ka jingshyrkhei ka jinglong

jingman ba ki briew U Blei kin shem ia lade lada kane ka ia kan wan.

“Naba hangta ka kordit bah kan long, kat kaba ym pat ju long naduh myndanglong ka pyrthei haduh mynta, em, lymne kan ym long shuh ruh. Te lymda ym pynkut noh ia kita ki sngi, kan ym lait im kawei ka doh: hynrei na ka bynta kiab la jied, yn pynkut noh ia kita ki sngi.” (Mathios 24:21,22)

Dei ha kane ka ia ba ki Khristan kin hap ban mad ia ka jingiap ba shyrkhei bad bapynjah burom. Kaba sngew phylla ka long, U Jisu ruh u kren ia ka jingshisha ba kane ka ia jong ka “kordit bah” yn sah synran lang bad ka jingshah shet kylla jong ki briew bashisha U Blei. Katkum ki ktien U Khrist ha Mathaios 24:10, U la kren da kaba shai bha ba ka jingiaidei paralok ka long ka jingmih na ka jinglong jong shinun ba “kin iathut”.

“Ynda kumta shibun kin iathut, bad kin iadie paralok, bad kin iashun paralok.” (Mathaios 24:10)

Ka jingmut jong ka kyntien “iathut” lah ban kham sngewthuh shuh shuh na ka jingmaham ba U Jisu U ai ha ki synran shuwa ba Un pynlong ia ka jingiaid lynti jong U lem bad ki sha ka kper Gethsemane ha kaba U la pynlut por ha ka jingduwai shitrhem ba Un ioh lait na ka jingsaja.

*“Mynkata U Jisu U la ong ha ki, Phi baroh phin **thut** na Nga ha kane ka miet, naba la thoh: Ngan shoh ia U Nongsharai bad yn pynsaphred ia ki langbrot jong ka kynhun.” (Mathaios 26:31)*

Ka *New American Standard Bible* ka pynkylla ktien ia ka kyntien “thut” ha katei ka dkhot kum “hap noh.”

*“Te U Jisu U la ong ha ki, “Phin sa **hap noh** namar jong Nga ha kane ka miet, naba la thoh: NGAN SHOH NOH IA U NONGAP LANGBROT, BAD KI LANGBROT JONG KA KYNHUN KAN SAPHRED NOH” (Mathios 15:31, NSAV)*

Ha kiwei pat ki kyntien haba ka Baibl Khasi ka pyndon kam ia ka kyntien “thuht” ka shu pynpaw ba kane shisha ka long ka rukom ong ba kan don ka jinghap noh na ka jingngeit. Ki kyntien ba la shon ha ki dak baheh ha ka NSAV, ki pynpaw ba kaei kaba bud ia ka “jinghap noh” ka long ka jingsapher jong “KI LANGBROT JONG KA KYNHUN.” Ka Baibl Khasi bad ka NSAV ki iamynjur lang halor kane. Ym don ruh kano kano ka jingbakla ba kita kiba thut ki long ki synran hi jong U Jisu – ki briew kiba kam ba long ki nongbud jong KA JINGSHISHA, kaba long U JISU KHRIST. Namar kata, ka long kaba shongnia ba mynba U Jisu U ong ha Mathaios 24:10 ba shibun “kin iathut, bad kin iadie paralok”, ha ka jingshisha U mut ban ong ba yn don ka jinghap noh na ka jingngeit napoh ka longiing ka balang U Blei namar ka jingpynshitom kaba jia sawdong jong ki. Haba kren shaphang ki sngi khadduh, U Paul ruh u ong ba ki briew kin phai dien noh na ka jingngeit (1 Timothi 4:1) bad ha ka shithi jong u sha ki nong Thessaloni, u la pynpaw ruh ba kan wan shuwa ka jinghap noh na ka jingshisha bad yn sa bud pat da ka jingwan arsien.

“Te ngi kyrpad ia phi, ko para bangeit shaphang kata ka jingwan U Jisu Khrist uba U Trai jong ngi, bad ka jingialang jong ngi ha u: khnang ban ym pynkhih

shen ia phi na la ka jingmut, lymne pynkhuslai ia phi, lane da ka mynsiem, ne da ka ktien, ne da ka shithi kumba na ngi keiñ, kumba kata ka sngi ka jong U Khrist ka la wan. Wat ai ba uno uno ruh un shukor ia phi da kaba kumno kumno ruh: naba kata kan ym wan, lymda jia shuwa kata ka jingphaidien, bad ba yn ioh pynpaw noh ia uta u briew jong ka pop, u khun jong ka jingjot” (2 Thessaloni 2:1-3)

Ha ka jingkwah ban pynneh pynsah ia la ki jingim, kito kiba jied ban ieh noh ia ki briew U Blei kin dei ma ki kiban die ia kito kiba jied ban long kiba iaineh ha ka jingshisha bad, kum U Petors, kin len ia U Trai Jisu Khrist. Shaphang kum kine ki jait briew, ka Baibl ka ong da kaba shai bha ba ki long kita kiba don ia ka dur ka jinglong riewblei hynrei kiba len pat ia ka bor jong ka. Kaei kaba kham phylla shuh shuh ka long ba, U Paul u pynlong ia kane ka jingong ha kaba iadei bad ki por bashistom jong ki sngi khadduh.

“Hynrei to tip ia kane, ba ha ki sngi bakhadduh kin wan ki por bashitom. Namar ki briew kin long kiba ieit ia lade, kiba ieit sbai, kiba kren sarong, kiba leh khraw, kiba kren sniew, ki bym kohnguh ia la ki kmie ki kpa, kibym sngewnguh, kibym khuid, kiba khlem ieit ia la ka kynja, kiba khlem map, kiba kren siar, kibym suidñiew, kiba runar, kibym ieit ia kabab ha, ki nongdei lok, kiba hangamei, kiba leh meng, kiba ieit ia ka jingsngewbha khamtam ban ia kaba ki ieit ia U Blei; ***kiba don ka dur ka jingriewblei, hynrei kiba la len ia ka bor jong ka: na kine ruh tp phai noh.***” (2 Timothi 3:1-5)

Halor kine ki jingong ba pynplie ia ki jingsngewthuh jong ngi, kiba U

Nongpynim U la kren shaphang ki jingjia jong ki sngi bakhadduh bad kumno ba kine ki iasyriem bha bad ka jingtynjih ba U Jisu U iakynduh ha ki ia bakhadduh jong ka ministry jong U ha kane ka pyrthei, nga shim ia kane ka lad ban maham ia ki nongpule jong ngi ba ka jingma bashisha ka dei ha ka lawei. To wat leit ai ba ngin shah pynsngewthuh bakla ne ban shah pynthame ba ki jingong ba la ong da “ki Khrist lamler” bad “ki nongiathuhlypa lamler” kiba ong ba ka lawei ka long kaba phyrnai bad kaba dap da ki jingkyrmen babha suda. Ka jingthmu u nongsuh baratbah ki mynsiem briew ka long ban buh ia phi bad ia nga na kaban long ki shipai U Khrist kiba khmih bad sharai. To wat leit ai ba ngin leh ia kijuh ki jingbakla ba ki synran ki la leh, khamtam eh U Petros, da kaba kim shym la shah shkor ia ki kyntien U Jisu ban khmih bad duwai ioh ba ki hap noh ha ka jingpynshoi. Ha ka jingshisha, hadein ba U Khrist U la maham ia ki ba “*kin iathut*” namar jong U, U Petros bad baroh hi ki synran ki la kob da ka jingshitrhem bad ka jingsngew shngaiñ shaphang kumnno ba kin long kiba iaineh haduh ka pud jong ka jingiap. Hynrei, ynda haba ka jingtynjih bashisha ka la wan, baroh ki la shem ia lade ba kim shym la lah ban iakyhdudh ia ka jingtynjih bad ki la len ia U Trai namar ka jingbymngeit jong ki. Kane ka la long ka jingmih na ka jinglong jong ki synran ban buh ia ka jingshaniah ha lade. Kim shym la sngewthuh ba ka jingma ka ap ia ki. Kaei kaba mih na ka jingleh ne jingbymleh jong ki synran ka long ba ki la kloiban phet rieh na ka jaka ba don ka thma. Namar kata, to wat leit ai ba ngin buh ia ka jingshaniah jong ngi ha lade ne ha kano kano ka jingthmu bad jingtyrwa u briew, hynrei to ai ba ngin long kiba iaineh ban bat skhem ia ki jingkular ka ktien

U Blei ba Un ialam ia ngi lynba ki kkep baeh bad bajwat ka jong ka jingim.

Ka long kaei kaei kaba ngim lah ban len ba haba ngi ngi iohi ia kane ka jinglong jinman jong ka imlang sahlang jong ngi kumba ka ka long, ma ngi, ha ka jinglong briew ka jong ngi, ngi sngew kum ban kynran dien na kaban iakynduh ia ki nemsniew kaba ap ia ngi ha ka lawei. Hynrei ngim long marwei ha kane. Sngewshngain ban tip ba ngi don ia U Nongpynim Uba la iaid lyngba ki jingiakynduh bad jingiashem kiba iasyriem kum kita kiba ngi dang ia iaid lyngba ha kine ki sngi. Ka long kaba kham sngew ioh mynsiem shuh shuh haba ngi tip ba ngi don U Nongpynim Uba lah ban “iasngewlem bad ki jingtlot jong ngi.”

“Namar ngim don U Rangbah Lyngdoh ubym lah ban iasngewlem bad ki jingtlot jong ngi; hynrei Uba la pynshoi ha kiei kiei baroh syriem ia ngi, hynrei khlem pop.” (Hebru 4:15)

“Namar ha kaba ma U hi U la shah haba la pynshoi ia U, U lah keiñ ban iarap ia kita kiba la pynshoi.” (Hebru 2:18)

Kumba ka jingma kam shym la don ha ka kper Gethsemene hynrei kaei kaba la wan jia hadein kato ka jingsuk ha ka kper, kumta ruh, katba ngi dang don ha kane ka ia kaba suk, ka “kper Gethsemene” ka jong ngi, to ai ba ngi ruh, kum U Khrist,

ngin dem ha la ki khohsiew bad duwai sha U Trai na ka bynta ka bor bad ka jingpyntngen khnang ba ngin lah ban iakynduh ia ki jingeh ba ap ia ngi ha ka lawei. Ban ia kaba ngi pynsyruwa ia ka por jong ngi ha ka jingbeh thong ia kiei kiei kibym ler kam bad ban wad lad wad lynti ban pynjai jai ia ka eriong ba beh hapoh bad shabar jong ngi da kaba pynthame ia lade ba ka jingkut ka dang jngai nangne ne da kaba ngi don ia ka jingsngewshngain ba khlem nongrim ba ka jubab ia kane ka jingpang khlam yn sa shem shen, pynban to ngin ia khmih ia la ki khmat ha Uta Uba long U Nongpylong bad Nongpynjanai ia ka jingngeit jong ngi.

Ka jingialeh pyrshah ka jingsheptieng la jop da U Nongpynim arhajar sngem mynshuwa ha Gethsemene. Ka bynta jong ngi ka long ban ngeit bad ban kam ia kata ka jingjop kum ka jong ngi. Hynrei kane ka long kaba lah tang lada U Khrist U im hapoh jong ngi. Namar ka jingshongneh U Khrist ha ka dohnud, u bangeit um hap ban iaid lyngba ka jingsheptieng kaba bat ia kiba bun ki briew jong ka pyrthei ha kine ki sngi. Ka don ha kane ka jingiadei ka jingiateh kaba kham khlain bad kaba kham jan kaba teh ia u khun bynreiw bad U Blei ban ia ka jingiateh kaba teh ia ki shipara ha ka snam. Namar kane, nga kyntu kynpham ia phi ba phin pdiang ia kane ka jingim bad mad ia ka jingsuk kaba palat ia ka jingshemphang baorh.

Ki Nonglam Khubor Ka Jingshisha ka long kawei na ki lynti ba ka Christ In You Minsitries ka pyndonkam ban pynioh biang ia ki jingshisha kiba la jah bad ba la shah iuh roit. Ngi kyrmen ba lyngba kane ka lynti, ngi lah ban pynshlur ia ki nongpule jong ngi ban wad ia ka jingshisha kum ka spah baburieh. Ia kane ka newsletter la shon shishen shi bnai bad kiba kwah, ki lah ban ioh ia ka khlem da hap ban seiw pisa.

Ym dei tang ba ngi ai jingbit hyrei ngi pyshlur ruh ba lada don kino kino kiba kwah ban shon bad ka jingkopy ia kane ka newletter, ki lah ban leh ia kata halor ka kyndon ba ki pynneh pynsah ia ka kyrteng, ki number phone bad ka email address jong kane ka ministry bad jong ka newsletter.

You can call us at:

+91 87942 62391

+91 82588 77230

+91 70059 10655

+91 70056 73218

Email: ciyministries04@gmail.com

Ka Jingpyntip

Ki jingpyni jingmut ha kane ka newsletter kim da dei eh ki jingsngewthuh jong ka Christ In You Ministries.

La Shon bad Pynmih da:

***Ka Christ In You Ministries,
Meghalaya, India***